

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

Извештај за прво тромесечје 2016. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфела осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	12
3. Аутоодговорност.....	14
4. Закључак	15

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

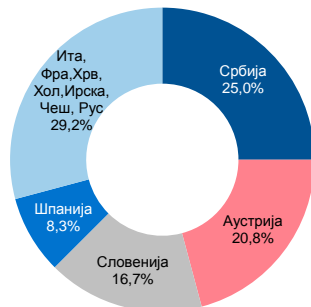
Друштва за осигурање

На крају Т1 2016. у Србији су пословала 24 друштва за осигурање, што је за једно² друштво мање него у истом периоду претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 20 друштава, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се њих пет, искључиво неживотним осигурањем девет, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 24 друштва за осигурање, њих 18 је у већинском страном власништву.

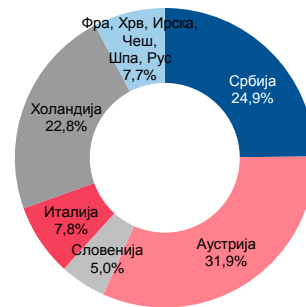
Уласком на тржиште и добијањем гринфилд лиценци друштва за осигурање у страном власништву на крају Т1 2016. бележе преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања са 93,2%, премији неживотних осигурања са 61,7%, укупној имовини са 75,1% и броју запослених са 68,5%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за осигурање према власништву (у Т1 2016)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за осигурање према власништву (у Т1 2016)

¹ Извештај је заснован на подацима које су друштва за осигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије.

² Једно друштво за животно осигурање је у априлу 2015. добило сагласност Народне банке Србије за добровољну ликвидацију.

Остали учесници на тржишту

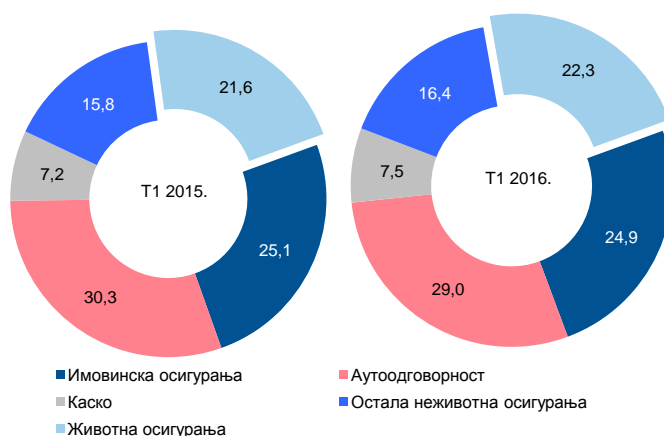
Поред друштава за осигурање, на тржишту послују и: 20 банака и један давалац финансијског лизинга, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, затим 87 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 89 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника), док је овлашћење за обављање послова заступања у осигурању, односно овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању добило 15.701 физичко лице.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија је у Т1 2016. износила 21,9 млрд динара (178 млн евра или 202 млн америчких долара)³, што представља раст од 9,7% у односу на исти период претходне године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 77,7%, а учешће животних осигурања 22,3%. Раст учешћа животних осигурања са 21,6% у истом периоду претходне године резултат је номиналног раста тих осигурања од 13,0%.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања
(у Т1 2015. и Т1 2016, у %)

Извор: Народна банка Србије.

³ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. марта 2016.

Посматрано према врсти осигурања, структура премије у Т1 2016. слична је структури у Т1 2015. Највеће учешће у укупној премији имало је осигурање од одговорности због употребе моторних возила (осигурање од аутоодговорности) са 29,0%, затим имовинска осигурања са 24,9%, животно осигурање са 22,3% и осигурање моторних возила – каско са 7,5%.

Премија неживотних осигурања је у Т1 2016. забележила раст од 8,8% у односу на исти период 2015. године. Премија осигурања од аутоодговорности је порасла 5,2%, а премија осигурања од последица незгоде 1,5%. Премија осигурања моторних возила – каско, након прекида тренда пада премије у Т3 2015, у Т1 2016. је порасла за 13,9%.

Осигурање од последица незгоде, које, између осталог, обухвата и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези с радом, у Т1 2016. бележи учешће од 5,2%.

Учешће премије добровољног здравственог осигурања бележи раст са 2,9% у Т1 2015. на 3,3% у Т1 2016, праћен номиналним растом ове премије од 23,8%. При томе, скоро три четвртине тржишта покривају два друштва за осигурање.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање

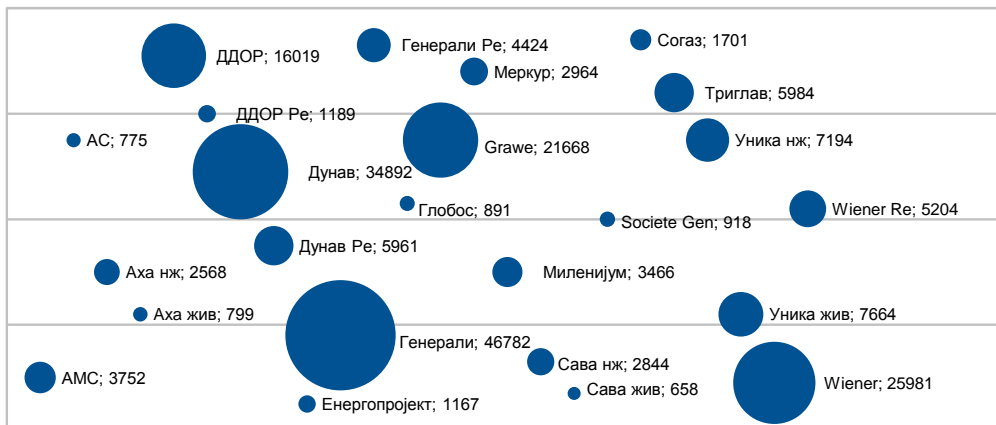
(у млн RSD, у %)

	31. 3. 2015.			31. 3. 2016.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	5671	28,4	1	6199	28,3	1	-
Генерали	4761	23,8	2	5128	23,4	2	-
ДДОР	2344	11,7	3	2569	11,7	3	-
Wiener	1765	8,8	4	1931	8,8	4	-
Триглав	843	4,2	6	998	4,5	5	раст
Уника нж	977	4,9	5	979	4,5	6	пад
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	5355	34,2	1	5869	34,4	1	-
Генерали	3094	19,7	2	3190	18,7	2	-
ДДОР	2165	13,8	3	2354	13,8	3	-
Wiener	988	6,3	4	1065	6,2	4	-
Уника нж	977	6,2	5	979	5,7	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Генерали	1667	38,6	1	1937	39,7	1	-
Wiener	777	18,0	2	866	17,7	2	-
Grawe	645	14,9	3	649	13,3	3	-
Уника жив	399	9,2	4	457	9,4	4	-
Дунав	315	7,3	5	330	6,8	5	-

Извор: Народна банка Србије.

У Т1 2016. није дошло до промена у ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини премије неживотних осигурања и премије животних осигурања, која у укупним наведеним категоријама свих друштава за осигурање учествују са 78,9% и 86,8%, респективно. Међутим, дошло је до промене у рангу пет највећих друштава за осигурање, посматрано према укупној премији, која у укупној премији тржишта учествују са 76,7%.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за осигурање**
(на дан 31. 3. 2016, у млн RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање, умерена је и на крају Т1 2016. износила је 1.200⁴.

1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање повећана је на крају Т1 2016. на 205,5 млрд динара (1.671 млн евра или 1.892 млн америчких долара),⁵ или за 14,6% у односу на крај Т1 2015.

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. марта 2016.

У Т1 2016. није дошло до промена у ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 77,0%.

Табела 1.3. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме

(у млн RSD, у %)

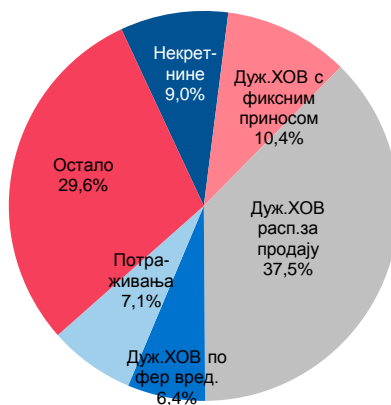
	31. 3. 2015.			31. 3. 2016.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Генерали	36243	22,4	1	46782	24,8	1	-
Дунав	32936	20,3	2	34892	18,5	2	-
Wiener	21451	13,2	3	25981	13,8	3	-
Grawe	17410	10,7	4	21668	11,5	4	-
ДДОР	15357	9,5	5	16019	8,5	5	-

Извор: Народна банка Србије.

Структура активе

У структури активе друштава за осигурање, са стањем на дан 31. марта 2016. године, највећи део односио се на: дужничке хартије од вредности расположиве за продају (37,5%), дужничке хартије од вредности са фиксним приносом (10,4%), некретнине, постројења и опрему (9,0%), потраживања (7,1%) и дужничке хартије од вредности које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (6,4%).

Графикон 1.3.2. Структура активе
(на дан 31. 3. 2016)

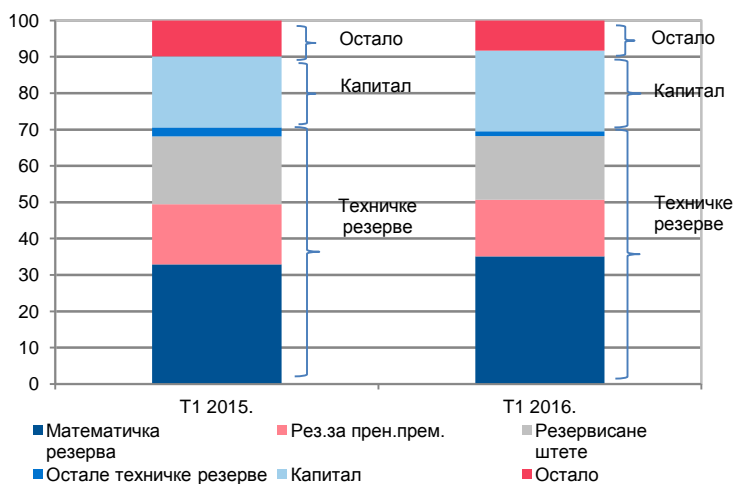

Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

У структури пасиве, на крају Т1 2016. техничке резерве исказују учешће од 69,5%, а капитал и резерве од 22,2%.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије

Капитал у износу од 45,4 млрд динара бележи раст у односу на крај Т1 претходне године по стопи од 29,3%, а техничке резерве у износу од 142,0 млрд динара раст од 12,4%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста од 21,6%.

Техничке резерве у континуитету бележе и номиналан и реалан раст.

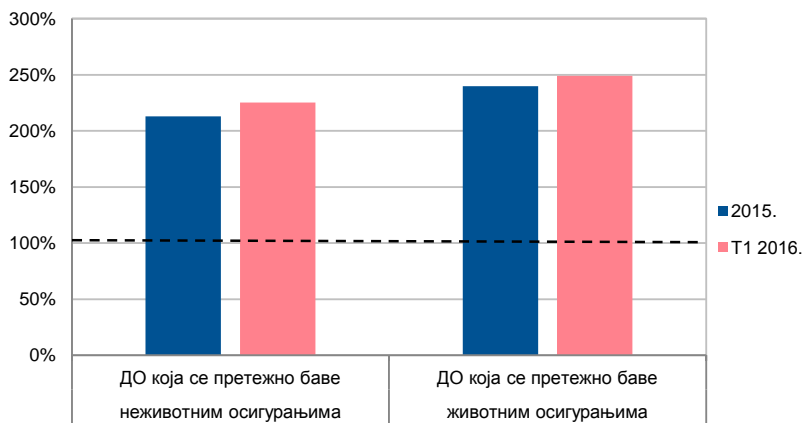
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе, као и од довољности расположиве маргине солвентности као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису покривени техничким резервама.

У складу с регулаторно новим начином утврђивања адекватности капитала, који важи од 2015, расположива маргина солвентности сектора осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) на дан 31. марта 2016. у Србији је износила 33,9 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 14,7 млрд динара. На нивоу свих друштава за осигурање у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* **показатељ адекватности капитала** (однос расположиве маргине солвентности и захтеване маргине солвентности) износио је 225,3%, а код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 249,1%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

Извор: Народна банка Србије.

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе коју може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* на крају Т1 2016. било је на задовољавајућем нивоу и износило је 20,3% (на крају 2015. 19,9%).

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведено учешће бележи смањење са 2,6% на крају 2015. на 2,3% на крају Т1 2016. На промену вредности овог показатеља утицао је пад наведених облика активе.

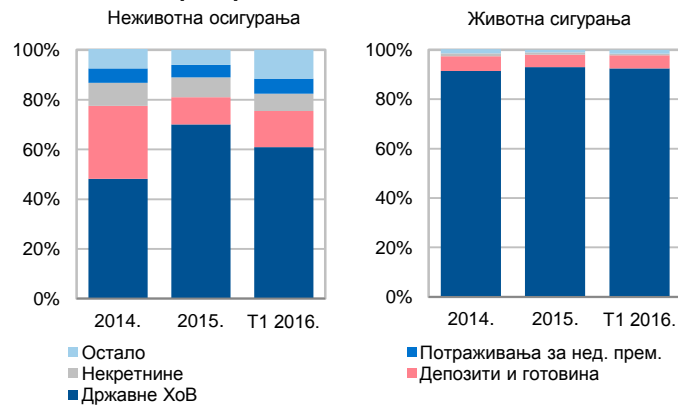
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање на начин који обезбеђује измирење преузетих обавеза у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира на начин да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва за осигурање, техничке резерве *неживотних осигурања* у Т1 2016, у складу с новим правилима инвестирања која важе од 2015, највећим делом биле су уложене у државне хартије од вредности (60,8%), депозите код банака и готовину (14,6%), инвестиционе некретнине (7,0%) и потраживања за недоспеле премије (6,0%).

У структури инвестирања техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности (92,5%), а затим следе депоновање код банака и готовина (5,3%).

Графикон 2.3. Структура инвестирања техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже додатним тржишним ризицима. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају смањена је са 97,5% у Т1 2015. на 90,3% у Т1 2016. На смањење овог рација утицао је бржи раст меродавне премије у самопридржају од раста меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора да води рачуна о усклађености средстава и обавеза по рочности, као и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка

појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне aktive и обавеза⁶ у сектору осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) у 2015. години је износио 155,3%, а у Т1 2016. 142,9%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

⁶ Ликвидна актива у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају Т1 2016. бавило се 11 друштава за осигурање – што је непромењен број у односу на крај Т1 претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности је у Т1 2016. у односу на исти период претходне године порасла за 5,2%.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је повећана, будући да су у Т1 2016. три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривала 68,2% тржишта, а у истом периоду претходне године 66,8% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља из Т1 2016. и истог периода 2015. издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- на тржишту Србије послује 24 друштва за осигурање – једно друштво мање него у истом периоду претходне године, уз смањење броја запослених на 10.947, по стопи од 2,7%;
- повећана је билансна сума сектора осигурања за 14,6%, на 205,5 млрд динара;
- остварен је раст капитала од 29,3%, на 45,4 млрд динара;
- повећане су техничке резерве за 12,4%, које износе 142,0 млрд динара, као и инвестирање њиховог претежног износа у државне хартије од вредности како у животним, тако и у неживотним осигурањима;
- повећана је укупна премија за 9,7%, на 21,9 млрд динара;
- доминантно је учешће неживотних осигурања у укупној премији и оно износи 77,7%. Премија неживотних осигурања бележи раст од 8,8%, при чему осигурања од одговорности због употребе моторних возила, имовинска осигурања и осигурање моторних возила – каско бележе раст;
- животна осигурања повећавају учешће у укупној премији са 21,6% на 22,3%;
- концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом је умерена.

Доношењем прописа којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији крајем 2014. године и у првој половини 2015. године створени су нормативни предуслови за значајан корак ка конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији, а ради обезбеђења нивоа заштите корисника услуга осигурања у Републици Србији који ће одговарати нивоу који уживају та лица у Европској унији. У периоду израде наведених прописа у Европској унији примењивао се оквир Солвентност 1, те је усклађивање домаћих прописа извршено с тим оквиром, а транспоновани су и поједини захтеви Солвентности 2, у складу с нивоом развоја тржишта осигурања у Републици Србији. У складу с тиме, може се рећи да је у Републици Србији у овом тренутку успостављен оквир Солвентност 1½. Наиме, спроведене су поједине одредбе Солвентности 2 које се односе на квалитативне захтеве другог стуба (систем управљања који обухвата четири кључне функције: управљање ризицима, систем интерних контрола, интерну ревизију и актуарску функцију, као и сопствену процену ризика и солвентности – *ORSA*, супервизију засновану на процени ризика, *fit and proper* захтеве при лиценцирању субјеката надзора и др.).

Планира се фазна примена Солвентности 2, са фокусом на квантитативне захтеве првог стуба и захтеве трећег стуба у погледу транспарентности у пословању тржишних учесника, што ће обухватити детаљну анализу усклађености прописа, процену ефеката усклађености и усклађивање регулаторног оквира. Наведеним процесом обезбедиће се потпуна усклађеност делатности осигурања у Републици Србији с правилима која важе у Европској унији, тј. још виши ниво стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања, најкасније до приступања Републике Србије Европској унији.